СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 207. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 6. вересня 1930. VOL. XXXVIII. No. 207. Jersey City, N. J., Saturday, September 6, 1930. THREE CENTS.

ГУРАҐАН СПРИЧИНИВ ВЕЛИЧЕЗНУ КАТАСТРОФУ

МІСТО САНТО ДОМІНҐО ЦІЛКОМ ЗНИЩЕНЕ. ЗАГИНУЛО ПОНАД 800 ЛЮДЕЙ.

САН ХУАН (Порто Ріко). — Ґовернор Теодор Рузвелт подає, що дістав уже інформації щодо страшної гураґанної катастрофи в Санто Домінґо. Ґовернор вислав літаком майора Крокера, котрий оглянув знищену територію і порозумівся з президентом домініканської републики.

Крокет подає, що Санто Домінґо, столиця републики, є цілком знищена. З малих будинків навіть сліду не стало. А з інших буря поздирала дахи й ушкодила їх. Між іншим зірвано дах з будинку американської амбасади.

Ґураґан викликав страшний переполох, який побільшили ще божевільні, котрі вирвалися з заваленого бурею захисту для божевільних та бігали з криком по місті. Досі нараховано понад 800 осіб, убитих підчас катастрофи. Покалічених є певно втроє більше.

ПЕРША ПОМІЧ.

ВАШИНҐТОН. — Американський Червоний Хрест вислав $15,000 як першу грошеву поміч, призначену на допомогу жертвам катастрофи в Санто Домінфо. Разом з тим вашинґтонське правительство поручило своїм кораблям поспішити з лікарською помічю.

ГУРАҐАН ЗАЛОМИВСЯ В ГОРАХ.

ГАВАНА. — З метеорольоґічної обсерваторії подають, що гураґан, який навістив домініканську републику й жене в напрямі Флориди, зломив свою силу у високих горах і вже не буде для Флориди так дуже небезпечним.

НЕЩАСТЯ ЗА НЕЩАСТЯМ.

ВАШИНҐТОН. — Домініканська република знайшлася через нову катастрофу в безвихіднім положенню, бо вже й без того панувала там довгий час велика економічна депресія ізза низьких цін на цукор. А саме продукція цукру являється там основою добробуту краю. Тепер знищив гураґан ще й поля з какао, якого продукція є найбільша по цукрі.

КОСТ У ДАЛЯС.

ДАЛЯС (Тексас). — Дієдон Кост, перелетівши океан, переспав ніч, а потім вибрався в дальшу дорогу до Даляс, щоби дістати нагороду в сумі $25,000.

Дорогу ту перелетів він за 11 і пів годин і летів без перерви. Вже тим безперервним летом осягнув він знову новий рекорд.

Прибувши до Даляс, зустрів він велику товпу з 20,000 людей, які справили йому і його товаришеви велику овацію.

Кажуть, що витали їх навіть більш овацийно як Линдберґа.

Кост був усім тим дуже врадуваний, але заявив, що чується дуже втомленим і був би радий, коли би міг відпочати. А відпочинку потреба й літакови „Знак Запитання", котрий, відбувши лет через океан, відбув сейчас новий лет, перелетівши 1,700 миль.

Сам лет до Даляс був для Коста забавкою. Він сказав, що ще певно ніхто не заробив так легко $25,000 як він, коли летів з Ню Йорку до Даляс.

ЛЕТУНИ ОБІДУТЬ АМЕРИКУ.

НЮ ЙОРК.—В порозумінню з вашинґтонським урядом завязався комітет, який займеться пляном обіздки французьких летунів по більших містах Америки.

КЕЛОҐ ЧЛЕНОМ МІЖНАРОДНОГО СУДУ.

НЮ ЙОРК. — Бувший секретар стейту Френк Келоґ згодився приняти місце судді у Міжнароднім Суді в Гаазі. Вибір наступить з рамени Збору Ліґи Націй.

СУТИЧКА СТУДЕНТІВ З ПОЛІЦІЄЮ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Кілька тисяч студентів демонстрували проти режіму президента Ірогоєна, домагаючися його резиґнації.

Зприводу тої демонстрації прийшло до сутички з поліцією, підчас якої забито одного студента, а багатьох ранено. Стрілянина поліції не змогла застрашити студентів. Вони замачали хустинки в крові забитого товариша й далі демонстрували.

ОСТАНКИ СТАРИННОЇ КУЛЬТУРИ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканські скавти загнались у своїх прогульках у далекі гори в стейті Ґверero. І зайшли в такі дикі сторони, про які досі ніхто нічого не знав. Там натрафили вони на руїни старинного міста. Рівнож знайшли величезну камінну голову, яка нагадує цілковито египетського сфінкса. Довкола голови є ріжні написи, які є подібні до гієроґліфів. Догадуються, що це є статуя якогось божка з давних індіянських часів.

ЗАПЛАТИВ ЖИТТЯМ ЗА ЗЕМЛЮ.

В пятницю, 8. серпня ц. р., зараз звечера повісився у Го-ошівцях (Буковина) на своєму хатчини Василь Мельничук Петрів. Причина: Довги. Якраз тої днини одержав картку, котрою був завізваний заплатити 12 тисяч левів, взяті на закупно поля. Не можучи собі порадити в ці тяжкі часи, заплатив їх життям. Сумний доказ вадовження наших селян.

З ДНА МОРЯ ВИДОБУЛИ ЗАТОПЛЕНІ ГРОШІ.

Тому рік утонув француський корабель „Кай Лей", що їхав з Бордо до Індо-Китаю. Корабель віз не тільки багато дорогих товарів, але й спеціяльну посилку — 80 міліонів франків у банкнотах. Все те пішло на дно моря з кораблем. Та француський уряд рішив ці гроші з затопленого корабля видобути. В тій цілі заанґажував водолазів, яким 16-го червня ц. р. вдалося видобути з затопленого корабля зовсім ненарушені гроші.

ПАНІКА В ЦИРКУ.

З Лондону доносять, що в однім цирку кинулися дві львиці на домптера і сильно його покалічили. Публикою заволоділа паніка. Персонал цирку кинувся з револьвером до львиць, які щойно по кільканацятьразовій сальві опустили свою жертву.

АРЕШТОВАННЯ В РОГАТИНІ.

„Газета Поранна" пише, що в Рогатині арештувала поліція Романа Пелеха, який на кілька днів перед подією під Бібркою мав виїхати до Станиславова і вернув недавно до Рогатина з кровавими ранами на руці й нозі. Тому, що нібито він не вмів вияснити причини цих ран, йому закидують участь в нападі на почтовий віз під Бібркою. Пелеха відставлено до поліційних арештів у Львові.

НАЙНОВІШІ ІМЕНОВАННЯ.

Ендецький „Львовскі Курер Поранни" приносить ревеляції, з яких виходить, що брат Митрополита, ігумен Студитів в Уневі, Климентій, є малощо не командантом УВО на унівському відтинку. „В унівськім монастирі — пише Л. К. П. — міститься центр української сепаратистичної роботи. Там мається кристалізувати й програма антипольської акції. В цьому році уряджено в Уневі літний табор ославленого „Пласта" і то головно в тій цілі, щоби при тій нагоді... могли зїжджатися визначні сепаратистичні діячі й опрацьовувати пляни. Є характеристичне, що саботажні замахи останніх часів розвивалися — це бачиться по перегляді мапи — на просторі певного колеса, якого центром був би саме Унів".

Ні, це вже направду забагато, щоби Студити...

РЕВІЗІЇ НА ПРОВІНЦІЇ.

Дня 6-го серпня ц. р. поліція перевела ревізію в домі пароха Івана Садовського в Стінці біля Унова. Поліція шукала за Богданом Садовським, студентом прав, який є пластуном і був ц. р. у пластових таборах в Уневі. Ревізія тревала 3 години. Нічого компромітуючого поліція не найшла. Забрала тільки 30 штук пластового часопису „Молоде Життя" та „Пластовий Шлях".

РЕВІЗІЯ У ВЕРХОВНІЙ ПЛАСТОВІЙ КОМАНДІ.

В домівці українського Пласту у Львові при вул. Шашкевича 5. переведено ревізію. Мали заквестіонувати багато пластових паперів і книг.

РЕВІЗІЯ В ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНІ.

Дня 1. серпня ц. р. перевела поліція ревізію в інж. Володимира Пасіки в Теребовлі. Забрано приватну кореспонденденцію, наукові записки, пластову літературу і часописи. Забрано навіть книжку Рогової „Син Гетьмана". Позатим нічого не знайдено.

СВЯЩЕНИК СОЦІЯЛІСТ.

Ернест Леман, лютеранський священик у Мангаймі, звернувся до заряду соціял-демократичної партії з листом, у якому просить приняти його як члена в ряди партії. Крок свій мотивує тим, що в Німеччині тільки соціяльні демократи бороняться проти визиску людини людиною, за справедливість, при чім зовсім закинули боротьбу з релігією, вважаючи її приватною справою кожної одиниці. Пастор Леман вказує на тотожність християнської етики з соціялізмом.

МАТЕРИНСЬКЕ СЕРЦЕ.

У Слобідці, бережанського повіту, арештовано Маланку Сабатій і Володимира Табаку за намагане вбивство дитини. Виявилося, що Маланка Сабатій мала дволітню дочку Любомиру, якої хотіла позбутися тому, що її любовник Володимир Табака не бажав собі годувати дочку її першого чоловіка. Цей сільський донжуан, відвідуючи Маланку, бив немилосердно дитину по голові, кидав під лавку, а Маланка не давала дочці їсти, щоби вона номерла й лишала її замкнену в хаті цілими днями без ложки страви. Дитина лежить смертельно хора.

СМЕРТЬ НАЙСТАРШОГО ВОЛИНЯКА.

В Луцьку помер 110-літний старець Вячеслав Дрогомирецький, стражник мосту над Стиром. На державній службі був він цілих 65 літ. Був він найстаршою людиною на Волині і в Луцьку мав велику популярність.

НЕМА СПОКОЮ І ПОКІЙНИМ.

„Слово Польске" подає вістку, начебто в „Сурмі" була нотатка, що український парох у Вербилівцях коло Рагатина, бл. п. о. Степан Городецький, папський шамбелян, умираючи, призначив 100 долярів на цілі УВО. Бл. п. о. С. Городецький був визначним діячем, опікуном української гімназії в Рогатині і добродієм українського Пласту. „Слово Польске" пише, „що може не треба цього факту узагальнювати, але коли зважиться, що бл. п. о. Городецький, умираючи мав 70 літ і, памятав часи, коли в „Малопольщі" панувала згода і гармонія між обома братніми народами („Слово Польске", ясна річ, вже забуло історію! — прим. скл.), трудно припустити, що цей факт відосібнений і що серед молодшого клеру не знайдеться більше оо. Городецьких". Вкінці накликує „Слово Польске", щоби зацікавився цим фактом о. митрополит Шептицький і папська нунціятура у Варшаві.

„ЗАМАХ ЧЛЕНА ПЛАСТУ НА ПОСТЕРУНКОВОГО П. П."

Під таким заголовком подає „Слово Польске" вістку, що в Бороничах, пов. Бібрка, поліціянт арештував гімназійного учня з Рогатина і члена Пласту, Богдана Прокопова. Прокопів мав при собі збіркові бльочки на культурно-освітні цілі і збирав датки між селянами. Коли поліціянт зажадав від нього показати йому зібрану квоту, Прокопів сягнув скоро до кишені. Поліціянт у страху скоро вхопив його за руку і „унешкідливиши" його, знайшов у нього 6-стріловий револьвер. Інші польські часописи подають, що все це відбулося на поліційному постерунку. Ясна річ, що польська преса пише, що Прокопів збирав „на УВО" і що він мусить бути одним зі справників нападу на почтовий віз під Бібркою.

ПІСЛЯ БОБРЕЦЬКИХ ПОДІЙ.

В пошукуванні за учасниками замаху на почтовий віз під Бібркою поліція арештувала в Бібреччині 7 учеників-пластунів і в Корневі, в Городенщині, брата бл. п. Гриця Пісецького і двох його товаришів, які приїхали до нього роверами. Пісецького відставлено до слідчої тюрми в Городенці. З девяти інших арештованих (прізвищ яких польська преса не подає) 5 випущено на волю, а 4 відставлено до поліційної тюрми у Львові. Справою зацікавився в часі свого побуту у Львові міністер внутрішних справ Складковський і видав „енерґічні зарядження". Слідство провадить далі комісар Білевич. Погоння тревае. Поліція переводить ревізії всіх околичних селах.

ЗАТИСНЕНІ УСТА.

Дня 30. липня ц. р. на шляху Глібовичі Великі — Бібрка при нападі членів Української Військової Організації на почтовий віз згинув від восьми куль постерунковий польської поліції Молевський, Познаньчик.

Цьогож дня пізніще, відстрілюючися від погоні, упав ранений двома кулями учасник нападу Гриць Пісецький, член Української Військової Організації. Третьою кулею — вже своєю власною — перетяв сам нитку свого життя.

Такі є факти і ми тільки їх пригадуємо.

В суботу, 12. серпня ц. р., в 4-ій годині пополудні, відбувся в Бібрці величавий похорон постерункового Молевського. В поході на кладовище йшла родина, представники влади, польські священики з цілої околиці, делеґації, орхестри і польське населення з Бібреччини. На могилі були промови і підінспектор поліції, Абчинський, закінчив свою промову словом до сина бл. п. Молевського: „А ти, сину, плюнь в жменю і чекай на поклик Батьківщини до порахунку!"

Цьогож самого дня передтим в четвертій годині ранку поховано на цвинтарі в Глібовичах Великих бл. п. Гриця Пісецького. Його одиноким некрольогом була лаконічна вістка в польських часописах: „Бандит Гриць Пісецький зістав похований в суботу рано в Глібовичах Великих в присутности грабаря і постерункових П. П." Тільки у вечері над могилою схилилися в німому болю три постаті: мати, батько-священик і сестра...

НЕМА ЗАМИРЕННЯ В ІНДІЇ

ҐАНДІ ВІДМОВИВСЯ ПОГОДИТИСЬ НА ПРЕДЛОЖЕННЯ АНҐЛІЇ.

БОМБЕЙ (Індія). — Довготревалі переговори між Ґандієм та віцекоролем Індії, лордом Ірвіном, скінчилися невдало. Не зважаючи на всі старання поміркованих індуських діячів привести до згоди між Ґандієм та Анґлією, Ґанді поставив такі домагання, на які не міг погодитися віцекороль. Ґанді домагався, щоб Анґлія принципово й без застереження негайно погодилася надати домініяльні права Індії, звільнила всіх арештованих Індусів у звязку з боротьбою, яку підняв Ґанті, а також щоби забезпечила право пропаґанди за повне відокремлення Індії від Бретанії. В свою чергу Ґанді відкинув контрпредложення віцекороля Ірвіна.

Всі свої домагання Ґанді ставив так, щоби вони були приняті ще до того, як почнеться індусько-анґлійська конференція в Лондоні, яку Анґлія хоче розпочати в жовтні. Окремі випадки заворушень в Індії тривають далі, а тепер у звяку з невдачею переговорів з Ґандієм вони безперечно наберуть більш активного характеру.

ХОТІЛИ ВБИТИ МУСОЛІНІЯ.

ТРІЄСТ (Італія). — На суді по обвинуваченню 18 Юґославянів у терористичній діяльности проти італійської влади обвинувачений Марусек посвідчив, що обвинувачені для своєї діяльности одержували засоби з Юґославії. Далі він заявив, що вони мали інструкції вбити Мусолінія. Цей намір вони хотіли перевести при помочи бомби, вложеної в автомобіль Мусолінія. Лише деякі технічні перешкоди відтягнули виконання цього атентату на довше, а арешт всієї ґрупи терористів остаточно унеможливив атентат.

Інші обвинувачені в головних рисах підтверджують свідчення свого лідера Марусека й говорять, що дійсно засоби й інструкції для їх революційної діяльности йшли з Білгороду. Вони ще мали завдання виконати атентат на наслідника королівського престолу Ґуберта в день його весілля. Але ізза ріжних перешкод цього не зробили. Притім обвинувачені признаються до певних доконаних терористично-революційних актів.

ЗБІР ЗЕРНА НИЖЧЕ ПЛЯНІВ ПЯТИЛІТКИ.

МОСКВА (СССР). — Ґазета „Ізвестія" публікує відомости про збір збіжжа в серпні. Ґазета не подає загальної скількости зерна, яке населення здало державі, але констатує, що вона значно менша від того, що було пляноване зібрати по плянам і розрахункам уряду. Серпневу програму збору збіжжа виконано лише на 72%.

Большевики обвинувачують „кулаків" у пропаґанді серед селянства, щоби воно не здавало свого збіжжа жебрацькій владі.

ЛОРД АЛЕКСАНДЕР В ІТАЛІЇ.

РИМ (Італія). — Перший лорд анґлійського адміральства, Александер, який тепер перебуває на Середземному морі на інспекції анґлійської воєнної фльоти, завитав до Риму. Тут він відвідав італійського морського міністра, адмірала Сіріяні, й мав з ним довгу розмову. Кажуть, що він має також відвідати Мусолінія.

З урядових кол кажуть, що адмірал Александер приїхав цілком приватно до Італії, щоби відвідати адмірала Сіріяні, з яким він стоваришувався підчас лондонської конференції. Александер буде гостем у Сіріяні. Та свідомі в цій справі люди кажуть, що Александер має виконати певну воєнно-морську місію.

ДАЙМОНДА ВИСИЛАЮТЬ ДО АМЕРИКИ.

БРЕМЕН (Німеччина). — Німецька поліція має мороку з висилкою з Німеччини нюйорського бандита Даймонда. Його тепер привезено до Бремена, щоби звідси відставити на якомубудь пароплаві до Америки. Та покищо кожен пароплав відмовляється взяти його, заявляючи, що всі місця для пасажирів заняті.

Даймонда тримають у бременській вязниці й сподіваються, що його прийме якийнебудь американський пароплав. Даймонд уже стратив свою рівновагу й видимо дуже хвилюється.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — В Ґранаді підчас сутички страйкарів зі страйколомами прийшло до бійки з поліцією, яка боронила страйколомів. Підчас цієї бійки поліцаї своїми шаблями поранили пятьох страйкарів, а двох поліцаїв побито камінями.

Поліція боронила страйколомів, які перевозять харчі для населення, від нападу страйкарів. Чекають, що страйковий рух перекинеться до інших міст Еспанії.

ЗГОРІЛИ ЛЕТУНИ.

ВАРШАВА (Польща). — Підчас практичного лету двох польських офіцирів-летунів загорівся їх літак. Охоплений полумям, він упав на передмістю Варшави на невеличкий двохповерховий дім. Мешканці його ледви вратувалися від загибелі, а летуни згоріли разом з літаком і домом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокое число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ЩО БАЧИТЬ

Американські газети, повні жадоби російських новинок, якої вони наситити не можуть через умови російської цензури, приймають лакомо всяку вістку, що приходить посередними дорогами. Недавно появилися були тут два описи російських умов, описи так від себе відмінні, як день і ніч.

В одному з них Американець, що подорожував по Росії, каже, що він міг їздити, куди йому хотілося, і бачити, що йому хотілося. „Я побачив, що російські фарми розвиваються знаменито, — великі простори землі, оброблювані ніч і день і зовсім змеханізовані, — гейби се були американські фарми в Монтані." Сей Американець має великі надії на Росію. За дванацять літ від нині, коли комуністична машина вповні розвинеться, — каже він, — з комунізму в Росії не богато лишиться. Росія буде навіть мати збіжа на вивіз поза границю, якщо її власне населення не буде зростати.

Рівночасно майже американські ґазети подали телеґрафічно з Лондону враження, з якими приїхав з Росії Анґлієць. Сей Анґлієць є послом до анґлійського парляменту, членом робітничої партії, голосував і думає далі голосувати за вдержанням дипльоматичних зносин з Росією та проти всякого вмішування у внутрішні справи Росії. Сей большевицький приятель виніс з Росії враження, які він висказує такими словами: „Я ще ніде в світі не бачив такої застрашаючої нужди, ні стільки жебраків, ні стільки пяниць, що в Ленінґраді або в Москві. Дорожнеча страшна. Російський робітник заробляє пересічно 27 долярів на місяць. Фунт кепського масла коштує 4 доляри 90 центів. Одіж, черевики, мясо, хліб, мило й тим подібні потрібні річи видається за картками. Жінки й діти стоять годинами в хвостах, ждучи свого пайку. Я платив півтора доляра за 4 дикі грушки, 5 долярів за курку." Його вічно остерігати про те, що за ним шпигують. По вулицях ходять патрулі зороженої червої ґвардії, щоб застрашити населення. А московська річна конференція комуністичної партії повинна була відбуватися в домі божевільних".

Звідки така ріжниця в змальованню умов в Росії? Поперше, Анґлієць знає робітниче життя, Американець його не знає. По друге, Анґлієць як робітник уміє спостерігати робітниче життя, Американець як пан сього життя не знає і його спостерігати не може. По третє, Анґлієць їздив за свої гроші й мусів усе купувати. А Американець? Він каже: „Мене запросили в Росії помогти їм розвинути державні фарми. Мені заплачено товсто."

М. Данильченко.

ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Повільний, але прогрес.

Ще до недавна значна більшість українських політичних діячів зовсім не цікавилася економікою. Це був предмет, яким інтересувалися тільки професори та студенти економічного факультету в університеті.

Практична економіка для нашого інтеліґента все здавалася чимось нижчим, бо то вже переходило в буржуазну комерцію, а від цього вже один крок, соромно подумати, до звичайного купецтва.

З практичної економіки наші політики визнавали й визнають тільки чисту кооперацію. Дальше кооперації ні один поважаючий себе український політик не йшов.

Ще перед двома роками українські ґазети в Канаді, друкуючи мої статті на загально-економічні теми, старанно викреслювали з них єретичні думки про те, що економіка, а не політика керує світом.

Рік тому цей вираз уже мало кого лякав, а весною цього року один з найвидатніших українських політичних діячів в Канаді пішов так далеко, що визнав економіку і політику рідними сестрами, тільки одна чорнява, а друга білява.

Але прогрес пішов ще далі.

Раніш уступи моїх статей, в яких я писав, що наш матеріяльний добробут зросте не через Марксову боротьбу кляс, а через їх співпрацю, викреслювались зовсім. За останніх же пів року теорія співпраці кляс уже не здається нашим політикам такою єретичною, мабуть через те, що старий Марксіст-премієр Великої Британії, Мек Донелд, пішов цією дорогою.

Недавно мене приємно здивувала стаття в „Свободі" під заголовком: „Невиправдані сподіванки війни". Її автор серіозно і зі знанням предмету розбирає нашу політичну проблєму з нової для наших політиків точки погляду, а саме з погляду чисто економічного.

Можна погоджуватися чи не погоджуватися з висновками автора щодо можливости війни, але не може бути двох поглядів щодо правильности його оцінки сучасних міжнародних фінансово-економічних стосунків.

Метою мого допису є бажання доповнити його статтю деякими фактами зі сфери фінансово-економічних взаємовідносин головніших держав світу, бо иноді сухі факти залишають глибший слід у читача, ніж усе инше.

Перерозподіл золота.

Автор „Невиправданих сподіванок війни" каже, що „по війні головніщим чинником в міжнародньому життю стала Америка, яка через свої економічні впливи диктує ту чи іншу політику европейським державам".

В чомуж виявляються ті економічні впливи Америки?

Щоб відповісти на це питання, треба повернутися до фінансового стану Америки перед війною.

До світової війни Америка хоч і була багатою, але її золотий запас був замалий для повного розвитку безмежних природних богацтв країни. Вона мусіла позичати гроші для свого розвитку в Европі, переважно в Анґлії. Війна цілковито змінила фінансовий стан Америки.

Перші три роки війни, поки Америка не приступила до неї, вона випомповувала золото з Европи за свої сирівці й фабрикати.

Війна, звичайно, підриває кредит, а через те воююча Европа мусіла за все платити золотом.

Пізніше, коли Америка сама приступила до війни, вона почала постачати своїм союзникам сирівці, фабрикати і військове знаряддя **на кредит,** бо Европа вже не мала золота, а до паперових грошей підчас війни та революцій заграниця звичайно не має довіря.

Наслідки війни були ті, що більша половина світового золота перейшла до Америки, а крім того „побідоносна" Антанта заборжила Америці за військове постачання понад 12,000,000,000 долярів. Цей борг роспреділюється так:

Англія..	4,600,000,000	долярів
Франція..	4.025,000,000	„
Італія...	2,042,000,000	„
Бельгія..	417,000,000	„

а решту винні Польща, Чехія, Сербія та Румунія.

Крім цього по війні Америка позичила европейським урядам та приватним підприємствам коло 9,000,000,000 долярів, а також сплатила Европі всі свої довійськові борги. Отже світова війна надзвичайно збогатила Америку, а тому можна сподіватися, що її сучасна економічна кріза є тільки передишкою перед ще більшим розвитком в наступному десятиліттю.

Наслідки інфляції в Европі.

Зовсім протилежні наслідки принесла війна Европі.

Всі, зачеплені війною европейські країни дуже зубожіли. Поратунком були тільки паперові гроші, і через те інфляція продовжувалась і після закінченя війни. Та інфляція штучно підтримувала індустрію, бо кождий спішив щось купити, аби тільки скорше витратити падаючі в своїй вартости гроші.

Темп інфляції все зростав, а в деяких країнах доходив уже до абсурду.

Повна економічна руїна загрожувала майже цілій Европі.

Червона зграя в Москві потирала руки, бо мара большевизму в Европі перетворювалася в дійсність.

Провідники економічно-політичного життя Европи почали розуміти, що без допомоги багатої Америки в Европі скоро запанує хаос. Анґлія перша прийшла до згоди з Америкою і стабілізувала свою валюту.

Пересправи з Америкою інших европейських держав про так звані стабілізаційні позички дали добрі результати, бо Америка також була заінтересована в стабілізації економічного життя Европи. За державними позичками для стабілізації валюти пішли позички вже в безмірно більшому розмірі для приватної европейської індустрії.

Тепер золото з Америки полилося до Европи.

Военна і повоєнна інфляція, а пізніше дефляція в Европі дали в коротких словах такі наслідки:

Німеччина іззa інфляції анулювала всі свої кольосальні внутрішні борги і то не тільки военні та повоєнні, але й старі довоєнні. Навіть приватні довоєнні гіпотечні борги були анульовані на 75%.

Наслідком інфляції в Німеччині була знищена середня кляса, тобто дрібна буржуазія. Великаж промисловість, розуміючи безвартність паперових грошей підчас інфляції, розбудовувала й модернізувала тими марками свої підприємства. Але ці великі й модернізовані підприємства в дійсности також стратили, бо через інфляцію вони стратили ввесь свій обіготовий капітал.

Осінню 1924 року був принятий так званий плян Доса. Цей плян остаточно стабілізував німецьку валюту, а дякуючи цьому відчинилась дорога до американського кредиту для німецької індустрії, міських самоврядувань та уряду.

З осени 1924 і до кінця 1928 року Німеччина позичила в Злучених Державах поверх 3.500,000,000 долярів.

Плян Доса був до певної міри експериментом і через те загальна сума военних відшкодовань, що Німеччина мусіла сплатити антанті, не була цим пляном фіксована.

Це перешкаджало Німеччині вповні розвинути свою економічну силу, але всетаки, дякуючи новим кредитам, вона почала дуже скоро економічно відживати.

Та це відживання з кінцем 1928 року припинилося через те, що одержувати нові кредити в Америці стало неможливим, бо іззa небувалої спекуляції гроші в Америці стали дуже дорогими.

Німеччина вступила в нову економічну крізу, яка продовжується ще й до сьогодня.

Анґлія, до війни традиційний світовий банкир, через багато причин не хотіла стабілізувати свої гроші на їх тоді дійсній вартости, а визнала їх повний довоєнний парітет. Вона зберегла свій престіж, але зате її внутрішні військові борги реально були збільшені й тепер держава мусить сплачувати капітал і проценти на нього повновартним фунтом за колись позичений в дійсности назчно меншої вартости.

Несприятливий збіг економічних обставин, таких як: зменшення покупної сили населення, високі податки, застарілі методи в індустрії, збільшена конкуренція Америки, розвиток ткацької промисловости в Японії та Італії, страта китайського і російського ринків, заколот в Індії та Єгипті й багато инших причин, привели Англію до нечуваної економічної кризи. Її власні домінії позичають тепер гроші в Ню Йорку, а не в Лондоні.

До війни, наприклад, Англія інвестувала в Канаді коло 3,000,000,000 долярів, а Америка тільки трохи більше 1,000,000,000. Тепер Америка має інвестменту в Канаді поверх 3,500,000,000 долярів, тобто більше ніж Англія, бо по війні англійський інвестмент там не збільшився. Але Англьо-Сакси не легко впадають в розпуку й можна надіятися, що Англія не тільки вийде з економічної розрухи, а й збереже свою позицію европейського арбітра.

Щож тичиться Франції, то дрібна буржуазія втратила в позичені царській Росії гроші, а крім того на інфляції, через стабілізацію франка на його дійсній вартости, вона також втратила 80% свого капіталу. Стратами дрібної буржуазії покористувалась держава, бо через інфляцію держава фактично анулювала внутрішні борги на 80%.

Але Франція для експансії своєї промисловости має свої власні багаті кольонії.

Майже всі сирівці вона має також свої. Її бюджетовий баланс є активний. Тільки американські туристи витрачують у Франції що року поверх 700,000,000 долярів.

Відбудову зруйнованих війною частин країни і борги Америці й Англії Франція покриває репараційними сплатами Німеччини.

З усіх культурних країн Европи тільки одна Франція тепер не має у себе економічної кризи та безробіття. Франція в значній мірі вже сплатила позички, що зробила по війні в Америці та Швеції. Тепер державний банк Франції по скількости золотого запасу є другий після Америки. З цілої воювавшої Европи тільки для Франції бувша війна є вже історією. Їй нема потреби шукати нових ринків.

Італія, так як і Франція, через інфляцію в великій мірі анулювала свої внутрішні борги. Але з чисто політичних мотивів вона стабілізувала свої гроші приблизно на одну третину вище їх дійсної тоді вартости. Цим вона зменшила покупну силу свого населення й підірвала свою зовнішню торговлю.

Та відємний бік стабілізації зменшено збільшенням сільсько-господарчої продукції, розвитком ткацької промисловости та значним зменшенням довозу вугля для своєї індустрії, бо за позичені в Америці гроші вона збудувала свої гідроелектричні стації й тим удешевила фабрикацію своїх виробів та зменшила потребу вугля.

Вже є деякі ознаки того, що італійська промисловість, після трохрічної депресії, починає відживати.

Рями ґазетної статі не дають можливости застановитися над наслідками інфляції в малих країнах Европи. Скажу тільки, що всі вони стабілізували свою валюту через позички в Америці. Деякі з цих держав були примушені згодитися дати місце при своїх урядах так званим фінансовим дорадникам — Американці не люблять гучних назвиск, а тому фактичного фінансового диктатора вони звуть дорадником.

Ще мушу додати, що по війні значні суми були позичені в Америці навіть бувшими нейтральними країнами, такими як: Голяндія, Швайцарія, Данія, Норвеґія, Фінляндія й всі без винятку південно-американські республики, а також Японія.

(Конець буде)

Д. МАРКОВИЧ.

„ВЕСНА"

(Малюнки з життя 1870-тих років).

(10)

— Ну, от учора ти боялася, що я сміятимуся з тебе за твоє бажанне справити наше свято на річці коло лісу, а сьогодня — вже боюся, що ти мене висмієш, і добре зробиш...

— Чого? мій хороший. Де се ти був? я страшенно турбувалася...

— Перше: добри-день, — він стискав її руки. У друге: смійся, — іділія, сентиментализм... але мені все однаково. От, на ті квіточки, що ти бачила учора коло лісу, а се гиллячко од сосни, об яку ти обперлася, — се тобі, — а се... се травиця, де ти ступала ніжками — се мені буде на спомин... Правда, смішно? Як би мої товариші почули, або побачили, вониб мене заклювали, засміяли... Хай сміються. От візьми на спомин вчорашнього дня...

— Мій прекрасний, змогла тільки сказати Надя, так вона схвилювалася... І се ти аж туди їздив?

— Туди, їздив... і набрав сього зілля.

— Сядемо одпочити трохи. Бач, як біг. Аж почервонів... А я богато знову думала, думала без кінця... Думаю, що сьогодня вже можна нам дещо обміркувати, дещо тобі росказати.

— Люба моя, говори, щебечи, а я слухатиму. Твій голос як струна чарівна дзвенить...

— Ну, от про що я думала: Перше, се здається на риторику, але я мушу, мушу все сказати, що думаю; друге, наші душі укупі, ми душею едино... Ти казав про товаришів по роботі: я усе передумала, перестраждала, я безповоріть рішила — іду по твоїй дорозі; іду на нове життє... чи на страждання. — То мені усе рівно. Я хочу і оддам усю працю, усе моє життє, себе, усі мої маєтки, капітали, все — новій праці для щастя і волі людей, я готова смерть за них приняти... захвильовано дзвеніла струна.

— Ні, ні, не кажи, не слухаю... Не смій сього казати! Ти не знаєш, що говориш, не знаєш, куди йдеш... Підожди, не говори, за одчаєм трохи не кричучи і з плачем у голосі говорив він.

— Ні, се буде так, спокійно промовила вона.

— А я кажу не так! Я мушу усе чисто розказати, мушу розкрити карти, я покажу, що жде тебе, молоду, сильну, хорошу безконечне... Перше, перше... не вистачить сили...

— Побачимо.

— Ні, не те, не те... Ти, зіронько ти, ясна! Ти не підготовилася до сього діла...

— Я не скачу зараз, підучуся, приготовлюся, маю час...

— Ах! Боже мій! Я чекав од тебе усякі розмови... тілько не сі... Що... що ти говориш?

— Усе добре, хороше, усміхаючись відповідала Надя.

— Не знаєш, нічого не знаєш... Се страх що таке. Зрозумій, страх. Ну, я ще скажу, я попробую: чи не знаєш ти, що там путь, куди ти хочеш іти, уся покрита терном, колючками, глумом, посміхом, прокляттєм твоїх кревних, найближчих.

— Знаю...

— Ти знаєш, що муки будуть, праця груба, проста, мутіла, зневага душі.

— Знаю...

— Ти не знаєш, що за необережність, вільне слово, тілько одно слово — жде кара: тюрма, одиночка, ганебні відносини тюремщиків, мука тіла, нзевага душі.

— Не тілько знаю, а бачила... і... переживала, остаючись на самоті, про твоє сидінне у острозі і твоїх товаришів...

— Мої! Моїх не було страждань! Я сміявся над ними і, сміючись, тобі розказував, як веселі анекдоти, бо він і справді був для мене тілько анекдот.

— Так, ти сміявся, шуткував... так... а ти, сліпенький, не бачив, що душа моя тоді плакала сухими сльозами, тяжкими, сухими...

— Правда, не бачив, — сумно тихо прошептав він.

— І всеж ти не знаєш, що ще гірше буває; однімуть волю, а далі, далі... страшно вимовити! тебе, рибоньку, ясноокy, тебе чисту, прекрасну, тебе можуть за дурницю на каторгу заслати...

— Знаю й се, читала й від тебе чула.

— Знаєш і не боїшся, Ти не боїшся?

— Ні, не боюсь... Мій дорогий Семене, я вже так тебе зватиму, мій коханий, чув, коханий Семене. Заспокійся, а далі скажиж мені, чому ти такі страхи малюєш? Я їх не боюся, але чому? Чи ти не віриш, що твоя мета, а тепер і моя мета, може здійснитися?

— Але, але... я не вірю, що ми її побачимо, що за нас здійсняться наші надії.

— Ти так думаєш? Ну, щож?... Може се й так... Тілько двох правд не буває, а одна, і не можна сказати, що ся правда — неправда, бо вона не сучасна... Скільки людей розірвали звірі, скільки покарано на смерть, топили їх, палили у Римі, ну й щож з того? Вони не знали, коли усі приймуть їх християнську віру і коли ідеали її здійсняться, — але йшли на те, йшли і на смерть... а ідеали їх зповна й досі не здійснилися... Ну, то що з того? Мій хороший! Я думаю не так. Я думаю, коли ся путь моя, коли вона захопила усю мене, увесь мій розум і душу, — то я нічого не боюся, я піду, куди веде мене моє серце і розум і тілько у сьому моє життє, тілько сим я можу жити...

Він сидів і дивився на неї зачарований нею і не міг слова вимовити. Уся правда була з нею і не дивлячись на се, душа його безмірно боліла; ся мука, страждання були у виразі його очей, обличчя, всеї постати. Надя се примітила.

— Семене, голубе. Тиж від мене нічого не таїш. Скажи, любий, скажи, що се тебе мучить. Я бачу, що мучить. Правда?

— Правда.

— Щож, скажи, тепер у двох і плакати мов легче, неначе, бач я памятаю слова твого поета. Скажи, не тайся.

Він схопився, став хутко ходити, став перед Надею, витягнувся у весь свій великий зріст, стиснув долоні так, що аж хруснуло.

— Дивлюся на тебе і не пізнаю. Ще учора ти була прекрасна дитина, а сьогодня — Боже! Ти виросла, достигла — ти прямо велика.

— Се мене кохання так вигнало вгору...

— Ти хочеш знати, що мене мучить і гнітить? Так, правда, немає слів вимовити, який я щасливий, що ти мене любиш і немає слів сказати, який я мученик, більше, який я злочинець... Як би ти не знала, що я тебе кохаю, як би я обережно до тебе відносився, — тиб не рішила пірвати усе і йти у друге, без сумніву краще діло, — але не твоє, тобі не під силу... І я в тому винен і твоя кров — на мені. Я мусів усе затаїти, мусів бачити, мусів одійти, — а замісць того, я зачарувався тобою і тепер люблю тебе; я убивець...

Не кажи нічого! прохаю тебе, дай мені скінчити і ти зрозумієш. Як би ти наукою, холодним розумом, життєм і досвідом його дійшла до твого рішення, — яб ні слова не сказав, а взяв би тебе за руку і сказав: ходім, вірний товарищу, ходімо далі... А тепер... тепер все те з серця, хвилево, так хутко... і все на основі кохання... Пройде час, повіє холодок. Кохання не вічне, не сердься, любонько, прийде і йому кінець — упаде основа і все, що з неї — упаде і настане жаль за минулим... Упеpед десь безмірно далеко мигготить щастє, по заду — усе мєртве, а нині — на руках буде розбите серце, розбите молоде життє повне чарівної краси... Розумієш мою вину, мої страждання?

— Мій хороший. Перше усього не хвилюйся... Побачити, запримітити, як я тебе кохала — ти не зміг, бо я тебе покохала з першого менту, як побачила на стації. І се кохання не основа, ні, основа десь глибше, — а де? Не знаю... Кохання надало сили: якось зразу полуда спала з очей і я побачила світ і на той світ — я йду і піду. Може статися, що сей світ обпалить мої молоді крила, як метеликови; а для мене краще бути обпаленою, і спаленою, коли хочеш, як метелик, ніж зябнути як лялечка, з якої виявиться колись метелик. Ні, я рада коханню... Рада мойому народженню...

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЦЕРКВИ В ПЕРЕДОДЕНЬ „ДНЯ ПРАЦІ".

Послідна неділя, яка попередила „День Праці", принесла дещо цікавих проповідий на тему відношення суспільности до робітництва.

Були, очевидно, проповіди, з яких виходило би, що безробіття се божа кара за гріхи та що одинока зарада на безробіття перестати грішити та почати молитися, але були другі, які сказали дещо, проминаючого не тільки до релігійного чувства, але й до розуму.

„ПОДИВІМСЯ ПРОСТО В ЛИЦЕ БЕЗРОБІТТЮ".

Др. Роберт Викс, декан капеляни Провінстонського університету, говорив ясно:

„В сей передодень Дня Праці подивімся просто в лице моральним питанням, які лежать на дні великої економічної боротьби, яка дотикає нас усіх. Загальне безробіття й широко поширений страх є признаками, які не мають ніякого християнського оправдання.

„Головне питання розвязав Ісус. Ніхто не може служити двом панам. Ми пробуємо жити по християнськи серед суспільного ладу, який ставить нам на першому пляні самолюбний дохід. Ми хочемо бути братами на тлі боротьби. Як же Христос сказав, сього рода боротьба трудніща як перевести верблюда через ушко голки.

„Двома словами, два ріжні способи життя борються за першенство. Один з них — торговельний спосіб. Він упорядковує життєві мотиви так: наперед добудь маєтки, відтак добудь силу й становище, які дає маєток, а відтак роби щось доброго для громадянства, як можеш.

„Другий спосіб життя можна назвати творчим: Наперед сповни якусь потрібну функцію для громадянства; відтак будь готов добути собі якусь владу й становище, які та вжиточність тобі дасть."

Між сими двома способами життя є постійна боротьба. За послідних сто літ першенство мали торговельні мотиви. Завершенням їх була світова війна. Тепер настав час для творчого способу життя.

ЧОГО ТРЕБА РОБІТНИКАМ?

Д-р Лоример, пастор одної баптиської церкви, казав у проповіди, що громадянство треба би перебудувати після плянів і вимог „Ісуса Столяра".

Сі пляни, говорив він, вимагають піднесення людяних вартостий понад матеріяльні й грошеві інтереси приходів і дивіденд, слушної робітничої заплати й відповідного рівня життя, забезпечення робітників перед промисловими небезпеками та випадками, обезпечення проти нужди й безробіття та позбавлення роботи на старші роки.

„Церква", — говорив він — „повинна показати нове зацікавлення робітничим питанням. Ми мусимо спростувати враження, буцімто над церквою правлять визискувачі робітників та доказати згодою церков, що церква піддержує інтерес робітників".

Церква мусить взятися активно до допомоги для безробітних. „Церковне бюро для посередництва праці повинно бути складовою частиною нашої церковної праці".

Як се бюро має найти працю, коли тої праці нема, проповідник не сказав.

„ГОЛОСУЮЧА ХУДОБА".

Д-р Самуел Принс говорив в одній протестанській церкві в Ню Йорку гостинну проповідь про безробіття, у котрій підчеркнув, що політичні права не вичерпують повного горожанства. У День Праці церква мусить відкликнутися за працю. При нинішній системі люди, замісць стати справдішними горожанами, є тільки голосуючою худобиною. Як може людина бути вдоволеною, коли вона не має голосу в свому званню?"

У розгарі підлещування.

— Ах, пані, які у вас маленькі рученьки! Коли ви показуєте, то певно мусите закривати уста обома руками!

Батько: Як тобі не стидно, сину, вже рік ходиш до школи, а вміеш рахувати лише до десять! З таким знанням ти нічим не можеш бути!

Синок: О, ні, тату! Я можу вже бути суддею в чемпіонському мечі!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КАРТИНА З ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ ПО СЕЛАХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.

Громадянин Дм. Пасічник з Янгставн, О., одержав листа від свого швагра з села Журова, рогатинського повіту, в якім змальоване теперішне життя нашого села. Лист звучить:

Дорогий Швагре!

Знаю, що інтересуєшся нашим економічно-політичним життям не менше як ти був ще в краю, тому опишу Тобі, як у нас тепер є.

Молочарня районова в Журові вже нарешті впорядкована. Машини вложені, пивниці налагоджені, ледівня уставлена ще в зимі, все є, але не маємо молочаря, бо арештований зі справою котру нижче опишу. До журівської молочарні належать такі села: Вишнів, Чернів, Григорів і Колоколин. Урядження молочарні коштує $970.00, т. зн., почавши від малої фляшинки і т. п. аж до найбільших машин. Як привезли з Букачовиць 7 фір, то була повна кооператива пачок, розуміється, що з цього пішло богато на села, приналежні до Журова. Як на це дивляться наші сусіди, можеш собі уявити сам. Коли відбувалися оснувательні загальні збори районової молочарні, то було дуже богато народа зі сіл. Були священики з Вишнева, Чернева, Колоколина й професор з Вишнева з ріднею. Взагалі було й є велике заінтересовання молочарнею, й глядять на будуче є найкращі.

Тепер опишу Тобі подрібно причину арештовань у Журові 20 людей, котрі вже сидять три тижні. Свято, як знаєш, відбувалося в Кнігиничах у день Зелених Свят, 8. червня ц. р. На передодні свята розліплено по Журові афіші, й хлопці околичних сіл, бачучи на подібнім святі м. р. в Рогатині похід бандерій, рішили влаштувати тесаме. Хто тільки мав які гроші, купував матерії, шиючи козацькі штани, жупани і т. п. народні строї. Поляки, таки міські, знаючи, що хлопці збираються, погрожували, що поліція не впустить їх до Кнігинич. Не звертаючи на це уваги, зібралося 30 хлопців і поїхали на це свято на конях, при вільній їзді й гарнім співі. Були також хлопці й з околичних сіл. В Кнігиничах поліція не зізволила на похід бандерій на конях, тому хлопці відвели коней до Загіря, а самі відбули похід пішки. По поході вернули в Загіря, осідлали коней і з піснею „Не пора" вїхали в місто. Це було в неділю. В ночі з понеділка на вівторок поліція арештувала 5 хлопців з тих, що їхали кіньми, а то, Кирила Беркія, Озаркового Мільчака, Шумилу Богдана, Гринькового Богдана й Кіндія Петра. В ночі на середу арештованих зачали так бити, що на їх крик збіглися гурми людей, так тяжко їх били. Поліція їх розігнала, декого почастувала здорово прикладами, а арештованих сейчас вивезли в Кнігиничі. Та гадаєш, що кінець, а то тільки початок чогось великого.

По кількох днях приїхав до Журова повітовий комендант поліції з Рогатина, скликав громадську раду й щось там показував, але я там не був то й не знаю. Потім ходили, писали, кликали до уряду громадського, аж одного дня впав відділ поліції з Букачовець і заарештував 15 осіб, тих, котрі були коло постерунку, коли сто арештованих. Арештовані Бобик Михайло, його мама й сестра Настя, жінка Дмитра Бобика, Семенів Йосиф, Дашкевич Богдан, Гаська Фернега, Шаранихи дітвак, літ 13 Андрух Поляк, літ 14, Марина Ярощак, Славко Беркій, Стефан Сенів, а інших не пригадую.

Їм закидують, що вони зійшлися під постерунок в ночі, з наміром розбороти його, при помочі селян з Вишнева, Чернева, Підмихайловець, Григорова й кажуть, що мають на це свідків. Це провокація, якої світ не бачив, бо чи можна повірити, щоби хто з голими руками нападав на постерунок?! Досі переслухано 60 свідків. Мають переслухати аж 23 поліцаїв. Справою арештованих занялися наші посли, т. є Твій добродій М. Західний з Бережан і Кузик з Рогатина. Чи і коли будуть звільнені, ніхто не знає, але що, посидять пару тижнів, то певне. Але це нічого, коли возьмемо під увагу, що діле наше теперішне життя є нішо інше, а тільки одна велика боротьба. Зате воно освідомлює людей під кожним оглядом. Не від речі буде, коли Тобі скажу, що цеї неділі було подібне свято в Журавні, пов. Жидачів, котре відбулося в найлучшім порядку. Бандерії прибули нань з далеких сіл, гарно повбирані, народу було понад 15,000. Характеристичне є те, що самі місцеві Ляхи питаються своїх свідомих: „Чи то правда, же єст юж пжизнана Україна?" Бідаки думають, що як хлопці зберуться на конях, то вже Україна воскресла. Це їм так видається, бо не почувають себе на силах і непевні свого завтра.

Дехто мігби подумати, що по таких арештах вже ніхто зі села й носа не покаже, але я Тобі подам, що мимо того, що 10-та частина громадян заарештована, інші зібралися й фірами поїхали до Журавна и такім числі, як ще ніколи не їхали на ніякий відпуст. А бандерія, складаючася з громад Журова, Підмихайловець, Вишнева й інш., їхала чепурно з великим синьо-жовтим прапором, співаючи патріотичні пісні аж на місце свята. До читальні сходяться тепер більше як перед арештованням. Навіть анальфабети політикують, що аж-аж.

Кінчу й здоровлю Тебе, жінку й сина.

Твій жичливий шваґер
Еміліян Озарків.

„Філаделфія Інквейрер" з 26 липня 1930 р., а яке вислав наш тутешний громадянин, що є родом з Лемківщини.

Допис звучить:

In Defense of Ukrainians.

To the Editor of The Inquirer:

In answering J. Dymicki's recent article the writer must think that Poland has Germany scared as she has the Ukrainians. The Ukrainians do not have to be hold by Germany or any other nation to oppress Poland. The Ukrainians hate the Poles and never will be friends with them for what Poland did to the Ukrainians in the seventeenth century and worse in 1918.

Speaking about the German invasion of Belgium, what about this good country called Poland invading the Ukrainian territory, slaughtering old men and women, tearing down Ukrainian church crosses, closing schools, making the people speak the Polish tongue, which they never heard. Right now in Poland there exist injustice and inhumanity to the Ukrainian people. A few months ago a Ukrainian woman was thrown out of a three-story window to the pavement and died.

Some day Poland will break up and be taken in by her enemies as she was in the seventeenth century. The day is coming soon if she does not stop interfering with the Germans and the Ukrainians.

U. N. R.

Fracville, Pa., July 26.

Не минаймо ніякої нагоди, коли можемо чимнебудь прислужитися пропаганді нашої справи. Все те не минає без сліду, а згодом принесе стократний плід.

Трофим Тренич,
Фреквил, Па.

ДОПИСУЙМО ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ.

Хто читає американські часописи, той заввважить, що там є дуже богато ріжних неточностей щодо української справи, українського імени й українських земель. Час від часу читаємо там відомости з Великої України і дуже часто бачимо, що вони пишуть **Київ — Росія**, або **Харків — Росія**. Правда, що Москва тисне своїми лабетами Київ і Харків, але з того не виходить, щоби ми, прочитавши це в американській газеті, не простували. Нам треба писати до тих газет і домагатися, щоби вони писали згідно з правдою, що Київ, Харків чи Одеса лежать на Україні. Деякі американські газети вже так пишуть, але многі є ще заражені русофільським духом. Коли не вміємо ми старі написати про те до американської газети, так хай пишуть наші діти.

Друга справа, це наші українські землі під Польщею. Дуже часто появляються в американській пресі дуже баламутні відомости про те, що діється в Польщі. Там нема нічого про терпіння нашого народу. Терористичні акти Української Військової Організації представляються там як бандитські напади. До такої пресі ніхто не причиняються ще й Американські Поляки, які дописують до американських газет і у голосах читачів вихваляють Польщу. На кождий такий голос повинні відповідати в тих самих газетах американські Українці й простувати польські брехні, а представляти наші терпіння під польською займанщиною і наші державницькі змагання.

Я знаю з досвіду, що американські газети такі спростовання містять. А що не говорю на вітер, то докажу це малим спростованням, яке помістив

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

Т. Т., Фреквил, Па. Чи Ви думаєте, що „Свобода" має відповідати на всі наклепи, якими обкидують український визвольний рух і українську ідею ріжні яничари і московські запроданці? Коли би стало на Вашому, тоді треба би заповнювати часопис самими такими відповідями і замісць писати про живу українську ідею й український рух, ми писали би про те, що вийшло з мозківниці ріжних агентів, зрадників і ворогів українського народа.

Шпак мусить що місяця віддавати цілу свою платню жінці, а вона дає йому лише кількох долярів на дрібні видатки. Останнього першого Шпакові підвищили платню.

— Коли я скажу жінці, що мені не підвищили платні, — думає Шпак — вона матиме мене за дурня. Колиж признаюся, що мені підвищили платню, то я буду дурень.

Учитель: Шведик, скільки ти маєш братів?

Учень: Одного.

Учитель: Бачиш, Шведик, як ти мене оббрїхуєш. На переріі була тут твоя сестра та казала, що має двох братів. Га, що ти тепер на це?

ШЛЯХИ КОНТИНЕНТІВ.

Учені вже довго займаються справою фалдування поверхні землі, повставання височезних гір і глибоких яруг, глибоких щілин, що сягають до 10,000 метрів у морських глибинах. Досі думали, що шкаралупа (поверхня) землі корчиться наслідком постепенного вистигання. Так повстали гори. Але ця теорія поважно захитана. В 1918. році оголосив учений Вегенер теорію, яка простіше пояснює цілий ряд геольогічних явищ. Історія землі (геольогія) виказує, що на богато полосах, на яких живуть люде, і які то полоси вважають континентом (сушею), давніше було море, що сягало тисячі метрів глибоко. На найвищих шпилях світу є скелі, в яких подибується морські закаменілости. Навіть під вершком гори Евересту підчас експедиції полковника Босса відкрито скелі, в яких були сотворіння, що давно жили в морі. І навпаки: нинішні морські дна були давніше сушею, а конфіґурація земського гльобу, розложення вод і континентів від століть улягали й улягають змінам. Справу істнування Атлянтиди (яка лучила Европу з Америкою) схожість фавни Південної Америки й Африки, Австралії та Мадагаскару зрозуміємо краще, як колись, коли то думали, що істнували сухопутні „помости", які нібито лучили далекі континенти. Чи Атлянтида дійсно істнувала, а висока культура її мешканців спочала на дні моря? Схожість египетської культури з культурою мексиканців давної держави Азтеків в Америці вказувала би, що Африка була злучена з Південню Америкою. То саме торкається схожости звіринного світа тих двох далеких континентів. У всякому разі ґеольоґія стверджує, що ті суші (континенти) були получені з собою ще заки істнували люде. Найновіші теорії, оперті на найсвіжіших дослідах, виказують, що получення ті дійсно були безпосередні, що **сухою ногою можна було перейти від східних берегів Африки до західньої Америки, бо ті далекі тепер від себе контининти, розділені глибинами океанів, творили одну великанську сушу.** Суша ця потріскала аж до розтопленої магми, до основ поверхні землі. Здовж тих щілин розсунулися континенти і відплили в ріжні сторони земського ґльобу. **Південна Америка поплила на захід, Африка на північ, пересуваючися до Европи.** Також **Північна Америка (якої злуку з Европою у попередніх ґеольоґічних добах стверджують досліди) відсунулася ід заходови на ширину Атлянтійського океану.** Часті землотруси і вибухи вульканів доказують, що **рухи континентів не устали,** що ми є свідками тих повільних мандрівок частей континенту, який колись розпався. Точні ґеодезійно-астрономічні поміри є доказом того. Такі поміри, переведені в Ґренляндії, доказали, що той величезний остров **пересунувся на протязі 60 літ на 120 метрів до Америки.** То значить, що Ґренляндія пливе на схід зі скорістю **2 метри річно.** На доказ, **що й Америка пливе, може послужити факт, що телеграфічний підводний кабель між Лондоном і Америкою тому кілька літ продовжено,** бо наслідком недослідженних причин (думали, що хемічних) **скоротився на кільканацять метрів.** Вистане глянути на мапу, щоби запримітити, що східні побережа Південної Америки є знаменито „допасовані" до західних берегів Африки в околицях Ґвінейського заливу і просто наче викроені з одної тектури. Тесаме побачимо, коли порівняємо вигляд берегів північної Австралії з південними берегами Нової Ґвінеї. Є також велика схожість у геольоґічній будові тих побереж. Тісамі скелі сторчать на побережі Ґвінейського заливу що в південній Америці. **Продовження гір Скандинавії можна шукати в Північній Америці.** Згідно з повищою теорією причалення Африки до південних берегів Европи піднесло високо **Альпи і Карпати;** ударення останків давного південного континенту — півострова Передґанґесових Індій морщить майже на висоту 9 км. ґіґантичні **Гімаляї; гін обох Америк** на захід **творить** на зах. побережі **вершки Кордилієрів і Андів.** Але чи дійсно можливе є, щоби великанські сухопутні скелі могли змінювати доволі своє положення і плисти в ріжні сторони, наче криги леду на воді? Історія землі і будова її нутра доказують, що тут нема нічого суперечного з основними законами фізики, які правлять всесвітом.

Нутро землі є плинне, тому залежно від рухів, які має земський ґльоб, передовсім оборотового руху довкола своєї оси, можуть витворюватися під поверхнею землі струї повільно розтопленої ляви. Струї ті пересувають основи континентів. Струї ті можуть навіть роздирати більші континенти, які тріскають на поодинокі части. Це може статися тим лекше, що грубість поверхні землі в порівнанню з її проміром є зникаючо мала, є то грубість одного міліона в пропорції до одного метра.

Незбиті є докази на те, що нема нічого тревалого під сонцем, що т. зв. континент, то лише наче великанський корабель. На тім кораблі люде подорожують довкола землі. **Разом з землею і цілою сонишньою системою гонимо до незнаного.** Ніякі ґеніяльні винаходи людської техніки не зможуть здержати і змінити відвічних законів природи.

Про Ротшільда розповідають у Парижі, що він не любив давати грошей на ріжні датки. На добродійних вечерницях (підчас липневої монархії) підійшла до Ротшільда пані з листою в руці.

— Я вже дав! — сказав Ротшільд.

— Я не бачила, та я вам вірю! — сказала пані.

— Я бачив, та я не вірю! — відповів письменник Діма, що стояв неподалеки.

—o—

До контори Натана Маєра Ротшільда прийшов якийсь зарозумілий князь.

— Прошу сідати! — сказав Ротшільд і далі писав.

По хвилі князь відізвався:

— Ви хіба не зрозуміли, хто я такий?

— Прошу сідати на двох кріслах! — відповів Ротшільд і далі писав.

НАЙБІЛЬША ВИНОГРАДНА ЛОЗА У СВІТІ.

Така виноградна лоза росте у королівських садах у Гемптон-Курт біля Лондону. Лоза ця засаджена ще в 1768 році, а виноград її (деякі китяхи довгі 4 метри) вкриває цілком оранжерію, довгу 15 метрів. Виноградна лоза росте під дахом тої оранжерії на листвах. Як є урожайний рік, то виноградна лоза приносить іще й тепер до 3,000 китях. А ця виноградна лоза, хоч уже стара, все ще підростає, щоправда завдяки садівницькій опіці.

—o—

ДРІБНИЧКИ.

Самі відпадки з шліфування діяманту „Реджент" варта були 180 тисяч франків. — Ню Йорк і Шикаго мають кожде більше телефонів як ціла Франція. — Кишеньковий годинник чикає на секунду пять разів, на мінуту 300, на годину 18 тисяч разів. — Брили каменя, з якого збудовані египетські піраміди, важать яких сто тисяч кг. — В пропорції до своєї величини рухливість бактерій є дуже велика. Найрухливіші роблять на чверть години 10 цм. — Бульва (головки) барабулі містить пересічно 20 процент крохмалю, лише 2 проц. білка й около 75 проц. води. Решта то ріжні соли і вуглекисні.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЄЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

DO YOU KNOW WHY --- The Styles Proceed to Change So Often?

BY FISHER

